

De
avonturen
van
Sherlock
Holmes

De avonturen van Sherlock Holmes

Arthur Conan Doyle

Voorwoord

De avonturen van Sherlock Holmes, zoals ze zijn opgetekend door zijn trouwe vriend en chroniqueur dr. John H. Watson, behoren tot de meest geliefde en invloedrijke werken in de wereldliteratuur. Deze verhalen, die tussen 1891 en 1927 verschenen in *The Strand Magazine*, hebben niet alleen een ongeëvenaard detectivegenre gecreëerd, maar ook een tijdloos icoon in de figuur van Sherlock Holmes: de briljante, excentrieke consulterende detective die met zijn scherpe observatievermogen, onfeilbare logica en diepgaande kennis van de menselijke natuur de meest ingewikkelde raadsels ontrafelt.

Sir Arthur Conan Doyle, zelf arts van opleiding, schonk de wereld met Holmes een personage dat verder reikt dan louter vermaak. Holmes belichaamt de triomf van het rationele denken in een tijdperk vol bijgeloof, mysterie en snelle maatschappelijke veranderingen. Zijn beroemde methode – « Wanneer je het onmogelijke hebt geëlimineerd, moet datgene wat overblijft, hoe onwaarschijnlijk ook, de waarheid zijn » – is niet alleen een hoeksteen van detectivefictie geworden, maar heeft ook invloed gehad op wetenschap, criminologie en forensisch onderzoek. Zelfs vandaag de dag, in een wereld van DNA-analyses en digitale sporen, blijft Holmes' nadruk op minutieuze observatie en logische deductie inspirerend en relevant.

In deze bundel vindt u een zorgvuldige selectie van de klassieke verhalen uit *The Adventures of Sherlock Holmes* en *The Memoirs of Sherlock Holmes*. Van de mysterieuze verdwijning van een bruid in « De edelman-vrijgezel » tot de sinistere geheimen achter « De gevlekte band » en de ingenieuze misdaad in « Het beriljen diadeem »: elk verhaal toont Holmes op zijn scherpst, bijgestaan door de loyale en vaak verbaasde dr. Watson, die als verteller fungeert en ons een uniek inkijkje geeft in de gedachten en methoden van de grote detective.

Deze vertalingen zijn met grote zorg tot stand gekomen, met als doel de oorspronkelijke victoriaanse sfeer, de subtiële ironie en de spanningsopbouw van Conan Doyle te behouden, terwijl de taal toegankelijk en vloeiend blijft voor de hedendaagse Nederlandse lezer. Het resultaat is een verzameling die zowel trouwe bewonderaars als nieuwe lezers zal betoveren.

Moge deze verhalen u net zoveel plezier, verwondering en intellectuele stimulans bezorgen als ze generaties lezers vóór u hebben gedaan. Want, zoals Holmes zelf ooit opmerkte: « Het leven is oneindig veel vreemder dan alles wat de geest van de mens zou kunnen bedenken. »

Inhoudsopgave

<i>Een schandaal in Bohemen (1 juli 1891)</i>	5
I	5
II	14
III	23
<i>Een kwestie van identiteit (September 1891)</i>	26
<i>Het mysterie van Boscombe Valley (Oktober 1891)</i>	40
<i>De vijf sinaasappelpitjes (November 1891)</i>	60
<i>De man met de getorde lip (December 1891)</i>	76
<i>De blauwe karbonkel (Januari 1892)</i>	96
<i>De gevlekte band (Februari 1892.)</i>	115
<i>De duim van de ingenieur (Maart 1892)</i>	137
<i>De edelman-vrijgezel (April 1892)</i>	159
<i>Het beriljen diadem (Mei 1892)</i>	175
<i>De koperen beuken (Juni 1892)</i>	198

Een schandaal in Bohemen (1 juli 1891)

I

Voor Sherlock Holmes is zij altijd *dé* vrouw. Hij vindt haar zo ver verheven boven haar hele geslacht dat hij haar bijna nooit bij naam noemt; zij is en blijft voor hem *dé* vrouw.

Had hij dan misschien gevoelens voor Irène Adler die aan liefde grensden? Absoluut niet! Zijn heldere, koele geest, zo bewonderenswaardig in evenwicht, gruwde van elke emotie in het algemeen en van liefde in het bijzonder. Ik beschouw Sherlock Holmes als de volmaaktste waarnemings- en redeneermachine die de wereld ooit heeft gekend; als minnaar zou hij niet meer dezelfde zijn geweest. Als hij over zaken van het hart sprak, deed hij dat altijd met een spottende opmerking of een ironisch lachje. Zeker, als waarnemer waardeerde hij ze: worden de motieven en daden van mensen niet juist door het hart verlicht? Maar als professioneel logicus wees hij ze af: in een zo fijn en subtiel temperament als het zijne zou een passie een storend element hebben ingevoerd dat de zuiverheid van zijn deducties in gevaar zou hebben gebracht. Hij mijdt daarom sterke emoties en neemt evenveel zorg om ze te vermijden als om bijvoorbeeld een van zijn lenzen te beschadigen of stof in een precisie-instrument te laten komen. Zo was zijn aard. En toch maakte één vrouw indruk op hem: *dé* vrouw, Irène Adler, die desondanks een dubieuze en betwiste herinnering naliet.

De laatste tijd had ik Holmes niet veel gezien. Mijn huwelijk had onze levens gescheiden. Mijn volledige aandacht werd in beslag genomen door mijn persoonlijke geluk, zo volmaakt, en door de duizend kleine zorgen die neerstrijken op een man die een echt thuis sticht. Holmes daarentegen had zich afgezonderd in onze kamers aan Baker Street; zijn bohemien aard verdroeg slecht elke vorm van gezelschap; begraven onder oude boeken wisselde hij cocaïne af met ambitie: hij kwam alleen uit de verdoving van de drug om zich over te geven aan de vurige energie van zijn natuur. Hij bleef altijd sterk aangetrokken tot de criminologie en zette zijn uitzonderlijke gaven in om een misdadiger op te sporen en raadsels op te lossen die de officiële politie hopeloos vond. Af en toe bereikten me echo's van zijn activiteiten: zijn reis naar Odessa in verband met de moord op Trepoff, de oplossing die hij gaf aan het duistere drama bij de broers Atkinson in Trincomalee, en ten slotte de missie die hij zeer discreet uitvoerde voor de koninklijke familie van Holland. Behalve deze tekenen van vitaliteit, die ik alleen uit de dagbladen kende, wist ik bijna niets meer van mijn vroegere vriend en metgezel.

Op een avond – het was 20 maart 1888 – kwam ik terug van een ziekebezoek (want ik was weer begonnen met de burgerlijke geneeskunde) toen mijn weg me langs Baker Street voerde. Voor die deur, die ik niet vergeten was en die altijd in mijn geest verbonden zal blijven met het begin van mijn huwelijk én met de duistere gebeurtenissen van *Een studie in rood*, werd ik bevangen door de wens Holmes weer te zien en te weten waaraan hij zijn buitengewone vermogens

besteedde. Zijn ramen waren verlicht; toen ik opkeek, zag ik zelfs zijn lange, slanke silhouet twee keer achter het gordijn voorbijgaan. Hij liep de kamer op en neer met snelle, ongeduldige stappen; zijn hoofd was voorovergebogen op zijn borst, zijn handen gekruist achter zijn rug. Ik kende zijn stemmingen en gewoonten goed genoeg om te raden dat hij weer aan het werk was. Bevrijd van de dromen van de drug had hij zich met vuur op een nieuwe zaak gestort. Ik belde aan en werd naar de kamer gebracht die ik vroeger met hem had gedeeld.

Hij toonde geen uitbundigheid. Uitbundigheid was niet zijn stijl. Maar hij was blij me te zien, denk ik. Hij zei nauwelijks een woord. Toch wees zijn vriendelijke blik een fauteuil aan; hij reikte me een sigarendoos aan; zijn vinger wees naar een drankkast en een fles spuitwater in een hoek. Daarna stond hij voor het vuur en keek me van top tot teen aan, op die doordringende manier die alleen van hem was.

«Het huwelijk doet u goed!» merkte hij op. «Verdraaid, Watson, u bent zeven en een half pond aangekomen sinds ik u voor het laatst zag.»

«Zeven,» antwoordde ik.

«Echt waar? Ik dacht iets meer. Een klein beetje meer, stel ik me voor, Watson. En u bent weer begonnen met praktijk doen, zie ik. U had niet gezegd dat u weer aan het werk ging!»

«Hoe weet u dat dan?»

«Ik zie het; ik leid het af. Hoe weet ik dat u onlangs nat bent geworden en dat u een bijzonder onhandige en slordige dienstmeid hebt?»

«Beste Holmes,» zei ik, «dit is te sterk! Als u een paar eeuwen eerder had geleefd, hadden ze u zeker levend verbrand. Ja, het klopt dat ik donderdag op het platteland heb gewandeld en in een deplorabele staat thuiskwam; maar ik heb andere kleren aangetrokken, dus ik vraag me af hoe u dat hebt kunnen zien en afleiden. Wat Mary Jane betreft, zij is onverbeterlijk! Mijn vrouw heeft haar ontslag gegeven; maar ook daar snap ik niet hoe u dat hebt geraden.»

Hij grinnikte zachtjes en wreef zijn lange, nerveuze handen tegen elkaar.

«Het is kinderlijk eenvoudig,» zei hij. «Mijn ogen vertellen me dat aan de binnenkant van uw linker schoen, precies waar het vuurlicht valt, het leer zes bijna parallelle krassen vertoont; die zijn duidelijk gemaakt door iemand die onvoorzichtig langs de rand van de zool heeft geschraapt om opgedroogde modder te verwijderen. Vandaar, ziet u, mijn dubbele deductie dat u bij slecht weer buiten bent geweest en dat u voor het schoonmaken van uw schoenen slechts een zeer middelmatig exemplaar van de Londense dienstmeid ter beschikking hebt. Wat uw hervatting van de beroepsactiviteit betreft: als een heer hier binnenkomt die een geur van jodoform bij zich draagt, op zijn rechterwijsvinger een zwarte vlek van zilvernitraat heeft en een hoge hoed met een bobbel die de plek aangeeft waar hij zijn stethoscoop verbergt, zou ik wel erg dom zijn als ik hem niet als een actief lid van de medische stand identificeerde.»

Ik kon niet nalaten te lachen om het gemak waarmee hij zijn redenering uitlegde.

«Als ik u hoor uw redenen geven,» zei ik, «lijken de dingen altijd zo belachelijk eenvoudig dat ik denk dat ik het ook zou kunnen; en toch sta ik elke keer weer verstoemd tot u uw methode uitlegt. Zijn mijn ogen niet net zo goed als de uwe?»

«Jazeker!» antwoordde hij terwijl hij een sigaret opstak en zich in een fauteuil wierp. «Alleen u kijkt, en u observeert niet. Het verschil is duidelijk. U hebt bijvoorbeeld vaak de trap gezien die naar deze kamer leidt, nietwaar?»

«Vaak.»

«Hoe vaak?»

«Ik weet niet: honderden keren.»

«Goed. Hoeveel treden zijn er?»

«Hoeveel treden? Ik weet het niet.»

«Precies! U hebt niet geobserveerd. En toch hebt u gekeken. Dat is nu precies het punt. Ik weet dat er zeventien treden zijn, omdat ik zowel heb gekeken als geobserveerd. Trouwens, aangezien u geïnteresseerd bent in deze kleine problemen en zo vriendelijk bent geweest om een of twee van mijn bescheiden ervaringen te boek te stellen, zal dit u misschien interesseren...»

Hij reikte me een dik, roze vel briefpapier aan dat open op tafel lag.

«Ik heb het met de laatste post gekregen,» vervolgde hij. «Lees hardop voor.»

De brief had geen datum, geen handtekening en geen adres van de afzender:

«Vanavond om kwart voor acht komt iemand u bezoeken. Het betreft een heer die u wil raadplegen over een zaak van het allergrootste belang. De recente diensten die u hebt bewezen aan een van de Europese hoven hebben bewezen dat u een man bent aan wie men met vertrouwen gewichtige zaken kan toevertrouwen. Over u hebben wij uit verschillende bronnen informatie ontvangen. Wees op dat uur thuis en neem het uw bezoeker niet kwalijk als hij gemaskerd is.»

«Dat is zo mysterieus mogelijk» zei ik. «Wat denkt u dat het betekent?»

«Ik heb nog geen gegevens. En een theorie opstellen vóór men gegevens heeft, is een kapitale fout: ongemerkt begint men de feiten te verdraaien zodat ze bij de theorie passen, in plaats van de theorieën bij de feiten. Maar wat leidt u zelf af uit de brief?»

Ik bekeek aandachtig het handschrift en het papier.

«De schrijver is waarschijnlijk welgesteld,» merkte ik op, terwijl ik probeerde de methode van mijn vriend na te bootsen. «Zo'n papier kost minstens een halve kroon per pak: het is bijzonder stevig en sterk.»

«Bijzonder – dat is het woord. Het is geen Engels papier. Houd het tegen het licht.»

Ik deed het en zag een grote E met een kleine g, een P en een grote G met een kleine t als watermerk in het papier.

«Wat denkt u daarvan?» vroeg Holmes.

«De naam van de fabrikant, waarschijnlijk; of beter gezegd zijn monogram.»

«Helemaal niet. De G met de kleine t staat voor *Gesellschaft*, wat het Duitse woord is voor “maatschappij”. Het is de gebruikelijke afkorting, zoals onze “& Cie”. P staat natuurlijk voor *Papier*. Nu Eg. Laten we onze Continental Gazetteer openslaan...»

Hij pakte een zwaar bruin boek.

«Eglow, Eglonitz... hier hebben we het: Egria. Het ligt in een Duitstalig gebied, in Bohemen, niet ver van Karlsbad. “Bekend door de dood van Wallenstein en door zijn talrijke glas- en papierfabrieken.” Ha, ha! Wat zegt u daarvan, mijn beste?» Zijn ogen fonkelden; hij blies een grote triomfantelijke blauwe rookwolk uit.

«Het papier is dus in Bohemen gemaakt,» zei ik.

«Inderdaad. En de schrijver van de brief is een Duitser. Hebt u de eigenaardige zinsconstructie opgemerkt: “De informatie over u hebben wij uit verschillende bronnen ontvangen.” Noch een Fransman, noch een Rus zou het zo geschreven hebben. Alleen een Duitser is zo onbeleefd tegen zijn werkwoorden. Het blijft alleen nog te ontdekken wat deze Duitser wil die op Boheems papier schrijft en liever een masker draagt dan zijn gezicht te laten zien. En daar komt hij aan, als ik me niet vergis, om al onze twijfels weg te nemen.»

Terwijl hij sprak, hoorde ik hoefgetrappen, dan het schuren van wielen tegen de stoeprand en ten slotte een scherpe bel. Holmes floot.

«Twee paarden, naar het geluid te oordelen!... Ja,» bevestigde hij na een blik uit het raam, «een mooi klein landauer, getrokken door een paar prachtexemplaren van elk honderdvijftig guinjes. In deze zaak is geld te verdienen, Watson, al is het niet anders!»

«Ik denk dat ik beter kan gaan, Holmes.»

«Helemaal niet, dokter. Blijf zitten. Zonder mijn kroniekschrijver ben ik een verloren man. En de zaak belooft interessant te worden! Het zou jammer zijn hem te missen.»

«Maar uw cliënt...»

«Maak u geen zorgen. Ik kan u nodig hebben, en hij ook. Daar is hij. Ga in die fauteuil zitten, dokter, en wees aandachtig.»

Een man kwam binnen. Hij mat zeker twee meter en had een Herculische borstkas en ledematen. Hij was rijk gekleed: een weelde die in Engeland bijna voor slechte smaak doorging. Zware astrakan biezen versierden de mouwen en revers van zijn double-breasted jas; de donkerblauwe mantel die hij over zijn schouders had geworpen was gevoerd met vlammend rode zijde en vastgeknoopt met een fonkelende aquamarijn. Halfhoge laarzen reikten tot de kuit en waren bovenaan afgezet met dikke bruine bont. Dat alles gaf de indruk van barbaarse pracht. Hij hield een breedgerande hoed vast en het bovenste deel van zijn gezicht was bedekt door een zwart masker dat tot aan zijn jukbeenderen reikte; hij had het vast net voor de deur opgezet, want zijn hand was nog opgeheven toen hij binnenkwam. Aan de onderkant van zijn gezicht – krachtige kin en dikke, hangende lip – zag men een energieke, vastberaden man, wiens karakter tot koppigheid kon gaan.

«Hebt u mijn brief gelezen?» vroeg hij met een harde, diepe stem, sterk gekleurd door een Duits accent. «Ik schreef dat ik zou komen...»

Hij keek van de een naar de ander; kennelijk wist hij niet tot wie hij zich moest richten.

«Ga alstublieft zitten,» zei Holmes. «Dit is mijn vriend en collega, dokter Watson, die soms zo vriendelijk is me te helpen. Met wie heb ik de eer te spreken?»

«Beschouw het alsof u spreekt met graaf Von Kramm, een Boheemse edelman. Mag ik aannemen dat deze heer, uw vriend, een man van eer en discretie is aan wie ik zaken van het allergrootste belang kan toevertrouwen? Zo niet, dan spreek ik liever met u alleen.»

Ik stond op om te vertrekken, maar Holmes greep mijn pols en duwde me terug in de fauteuil.

«Het is allebei of niemand!» verklaarde hij. «Voor deze heer kunt u alles zeggen wat u tegen mij alleen zou zeggen.»

De graaf haalde zijn brede schouders op.

«Dan begin ik ermee u absolute geheimhouding te vragen voor twee jaar; na die tijd heeft de zaak geen belang meer. Op dit moment overdrijf ik niet door te zeggen dat ze de loop van de Europese geschiedenis kan beïnvloeden.»

«U hebt mijn woord,» zei Holmes.

«En het mijne.»

«Vergeef me dit masker,» vervolgde onze vreemde bezoeker. «De verheven persoon die mij inzet, wenst dat zijn medewerker u onbekend blijft, en ik beken meteen dat de titel waarmee ik me heb voorgesteld niet precies de mijne is.»

«Dat vermoedde ik al!» zei Holmes droog.

«De omstandigheden zijn uiterst delicaat. Men moet geen enkele voorzorg schuwen om te voorkomen dat wat een enorm schandaal zou kunnen worden, in

de kiem wordt gesmoord en een van de regerende families van Europa ernstig in gevaar brengt. Om duidelijk te spreken: de zaak betreft het grote huis Ormstein, waaruit de erfelijke koningen van Bohemen stammen.»

«Dat wist ik ook,» mompelde Holmes terwijl hij in een fauteuil ging zitten en zijn ogen sloot.

De bezoeker keek met zichtbare verbazing naar de slungelige, nonchalante figuur van de man die ongetwijfeld was beschreven als de scherpzinnigste redeneerder en de meest energieke rechercheur van Europa. Holmes opende langzaam zijn ogen en keek ongeduldig naar zijn cliënt:

«Als Uwe Majesteit zo goed zou willen zijn de zaak uiteen te zetten,» merkte hij op, «zou ik beter in staat zijn te adviseren.»

De man sprong uit zijn fauteuil en liep op en neer, niet in staat zijn opwinding te bedwingen. Toen, met een wanhopig gebaar, rukte hij zijn masker af en gooide het op de grond.

«U hebt gelijk,» riep hij. «Ik ben de koning. Waarom zou ik het proberen te verbergen?»

«Waarom inderdaad?» zei Holmes zachtjes. «Uwe Majesteit had nog geen woord gesproken of ik wist al dat ik Wilhelm Gottsreich Sigismund von Ormstein, groothertog van Cassel-Falstein en erfelijk koning van Bohemen voor me had.»

«Maar u kunt begrijpen,» hervatte onze vreemde bezoeker, die weer was gaan zitten en zijn hand over zijn hoge, witte voorhoofd haalde, «u kunt begrijpen dat ik niet gewend ben dit soort zaken zelf te regelen. Toch was het zo delicaat dat ik het niet aan een willekeurige medewerker kon toevertrouwen zonder in zijn macht te vallen. Ik ben incognito uit Praag gekomen om u te raadplegen.»

«Raadpleeg me dan alstublieft!» zei Holmes terwijl hij zijn ogen weer sloot.

«Kort samengevat de feiten: ongeveer vijf jaar geleden, tijdens een lang verblijf in Warschau, leerde ik een bekende avonturierster kennen, Irène Adler. Haar naam zegt u vast wel iets.»

«Dokter, wilt u haar fiche even opzoeken?» mompelde Holmes zonder zijn ogen te openen.

Sinds jaren had hij een systeem van indexereren om alle informatie over personen en dingen te verzamelen, zodat het moeilijk was voor hem over iemand of iets te spreken zonder dat hij meteen een detail kon geven. In dit geval vond ik de biografie van Irène Adler tussen die van een Joodse rabbijn en die van een stafchef die een monografie had geschreven over diepzeevissen.

«Laten we kijken,» zei Holmes. «Hm! Geboren in New Jersey in 1858. Contralto... Hm! La Scala... Hm! Prima donna aan het Keizerlijk Opera van Warschau... Ja! Verlaat het toneel... Ah! Woont in Londen... Precies. Uwe Majesteit is, naar ik

zie, in de netten van deze jongedame verstrikt geraakt, heeft haar een aantal compromitterende brieven geschreven en wenst nu dat ze worden teruggegeven.»

«Precies. Maar hoe...»

«Was er een geheim huwelijk?»

«Nee.»

«Geen papieren of wettelijke certificaten?»

«Geen.»

«Dan begrijp ik Uwe Majesteit niet. Als deze jongedame uw brieven zou gebruiken om u te chanteren of voor welk ander doel dan ook, hoe zou zij dan kunnen bewijzen dat ze echt zijn?»

«Mijn handschrift...»

«Poeh! Vervalsing!»

«Mijn persoonlijk briefpapier...»

«Gestolen!»

«Mijn eigen zegel...»

«Nagebootst!»

«Mijn foto...»

«Gekocht!»

«Maar we zijn samen gefotografeerd!»

«O jee! Dat is erg. Uwe Majesteit heeft een gebrek aan distinctie getoond.»

«Ze maakte me gek: ik was mijn hoofd kwijt!»

«U hebt zich ernstig gecompromitteerd.»

«Toen was ik alleen nog kroonprins. Ik was jong. Ik ben nu pas dertig.»

«De foto moet worden teruggehaald.»

«We hebben het geprobeerd, zonder succes.»

«Uwe Majesteit moet betalen. Hij moet worden gekocht.»

«Ze verkoopt hem niet.»

«Dan gestolen.»

«Vijf pogingen zijn gedaan. Twee keer hebben inbrekers in mijn dienst haar huis overhoop gehaald. Een keer hebben we een hinderlaag gelegd. Geen resultaat.»

«Geen spoor van de foto?»

«Helemaal niet.»

Holmes barstte in lachen uit:

«Dat is een heel leuk klein probleem!» zei hij.

«Maar zeer ernstig voor mij,» antwoordde de koning verwijtend.

«Zeer ernstig, inderdaad. En wat is zij van plan met die foto te doen?»

«Mijn leven ruïneren.»

«Hoe dan?»

«Ik sta op het punt te trouwen.»

«Dat heb ik gehoord.»

«Met Clotilde Lothman von Saxe-Meningen, de tweede dochter van de koning van Scandinavië. U kent misschien de strengheid van de principes van die familie: de prinses zelf is de verfijning in persoon. Als er ook maar een schaduw van twijfel over mijn gedrag valt, is alles voorbij.»

«En Irène Adler?»

«Dreigt de foto te sturen. En ze zal het doen. Ik weet zeker dat ze het zal doen! U kent haar niet: ze heeft een stalen ziel. Ze heeft het gezicht van de charmantste vrouw en de wil van de vastberadenste man. Om te voorkomen dat ik met een ander trouw, zou ze tot het uiterste gaan: tot het uiterstel!»

«Weet u zeker dat ze hem nog niet heeft gestuurd?»

«Zeker.»

«Waarom?»

«Omdat ze heeft gezegd dat ze hem zou sturen op de dag dat de verloving bekend wordt gemaakt. En die wordt maandag bekendgemaakt.»

«Oh! Dan hebben we nog drie dagen!» zei Holmes met een geeuw. «Gelukkig, want ik heb momenteel een of twee belangrijke zaken te regelen. Uwe Majesteit blijft niet in Londen?»

«Nee. U vindt me in het Langham, onder de naam graaf Von Kramm.»

«Dan stuur ik u een bericht om u op de hoogte te houden.»

«Graag. Ik ben vreselijk ongerust.»

«En wat het geld betreft?»

«U hebt carte blanche.»

«Volledig?»

«Ik zou een van de provincies van mijn koninkrijk geven voor die foto.»

«En voor de onmiddellijke onkosten?»

De koning haalde onder zijn mantel een zware chamoisleren beurs tevoorschijn en legde hem op tafel.

«Er zitten driehonderd pond in goud en zevenhonderd in biljetten bij,» zei hij.

Holmes schreef een reçu op een blad van zijn notitieboekje en reikte het hem aan.

«En het adres van de jongedame?» vroeg hij.

«Briony Lodge, Serpentine Avenue, St. John's Wood.»

Holmes noteerde het en vroeg:

«Nog één vraag: is de foto op cabinet-formaat?»

«Ja.»

«Goed. Goedenacht, Majesteit. Ik heb goede hoop. We zullen spoedig uitstekend nieuws hebben... En ook voor u goedenacht, Watson!» voegde hij eraan toe toen de wielen van de koninklijke koets de straat af rolden. «Als u morgenmiddag om drie uur zo vriendelijk wilt zijn langs te komen, praat ik graag even met u.»

II

Om precies drie uur was ik in Baker Street, maar Holmes was nog niet terug. De huisvrouwster vertelde me dat hij kort na achten 's ochtends was vertrokken. Ik ging bij het vuur zitten, vastbesloten om te wachten zo lang als nodig was. De zaak boeide me al enorm: ze had niet het sombere karakter van de twee misdaden die ik al had beschreven, maar haar aard en de hoge positie van de hoofdpersoon gaven haar een bijzondere aantrekkingskracht. Bovendien gaf de manier waarop mijn vriend een situatie meester was en het schouwspel van zijn scherpe, doeltreffende logica me een intens plezier: ik vond het heerlijk om zijn werkmethode te bestuderen en zijn subtiële, maar ook gedurfde technieken van dichtbij te volgen, waarmee hij de ingewikkeldste knopen ontwarde. Ik was zo gewend aan zijn successen dat de mogelijkheid van een mislukking niet eens bij me opkwam.

Het was bijna vier uur toen de deur openging en er een soort dronken staljongen binnenkwam: rood aangelopen, verwilderd haar, met dikke bakkebaarden en sjofele kleren. Ik kende het verbazingwekkende talent van mijn vriend voor vermommingen, maar ik moest hem drie keer aankijken voordat ik zeker wist dat hij het echt was. Hij knikte me toe en verdween in zijn kamer, waaruit hij vijf minuten later tevoorschijn kwam, gekleed in zijn gebruikelijke respectabele tweed pak. Hij stak zijn handen in zijn zakken, strekte zijn benen voor het vuur en barstte uit in een vrolijk gelach dat minutenlang duurde.

«Welallemachtig!» riep hij.

Hij hikte van het lachen; hij begon opnieuw en lachte zo hartelijk dat hij buiten adem op de bank neerzakte.

«Wat is er aan de hand?»

«Het is te komisch! Ik wed dat u nooit raadt hoe ik mijn ochtend heb doorgebracht en wat ik uiteindelijk heb gedaan.»

«Ik heb geen idee... Ik neem aan dat u de gewoonten en misschien het huis van juffrouw Irène Adler hebt bespied.»

«Klopt! Maar het vervolg was allesbehalve gewoon. Ik zal alles vertellen. Vanmorgen verliet ik het huis kort na achten, vermomd als werkzoekende staljongen. Want onder paardenmensen bestaat een wonderbare sympathie, bijna een vrijmetselarij: als u een van hen bent, weet u in een handomdraai alles wat u wilt weten. Ik vond Briony Lodge al snel. Het is een juweeltje van een villa: direct aan de straat, met een tuin erachter; twee verdiepingen; een enorme slot aan de deur; een grote woonkamer rechts, goed gemeubileerd, met lange ramen die bijna tot de vloer reiken en voorzien van die absurde Engelse sluitingen die een kind kan openen. Achteraan niets bijzonders, behalve dat een raam in de gang bereikbaar is vanaf het dak van de koetsstal. Ik liep rond het huis, bekeek het vanuit alle hoeken, zonder iets anders interessants te ontdekken. Daarna slenterde ik de straat af en vond, zoals verwacht, een stal in een laantje dat langs een van de

tuinmuren loopt. Ik hielp de knechten even met het roskammen van de paarden: in ruil kreeg ik een munt, een glas whisky, wat grove tabak voor twee pijpen, en alle informatie die ik nodig had over juffrouw Adler, plus die over een half dozijn buurtbewoners waar ik niets om gaf, maar ik moest wel naar hun levensverhalen luisteren, nietwaar?»

«Wat vertelden ze over Irène Adler?» vroeg ik.

«O! Ze heeft daar alle mannenhoofden op hol gebracht! Ze is het exquisietste schepsel op aarde: ze leeft rustig, zingt op concerten, gaat elke dag om vijf uur met de koets uit, en komt precies om zeven uur terug voor het diner, zelden op andere tijden, behalve als ze zingt. Ze ontvangt slechts één mannelijke bezoeker, maar vaak. Een knappe bruinharige man, goed gebouwd, elegant; hij komt nooit minder dan één keer per dag, meestal twee keer. Een zekere meneer Godfrey Norton, advocaat. Zie het voordeel van vertrouwelingen onder koetsiers! Ze kenden hem allemaal, want ze hadden hem elk een dozijn keer van Serpentine Avenue opgehaald. Toen ze alles hadden verteld, liep ik op en neer bij de villa terwijl ik mijn aanvalsplan smeedde.

«Deze Godfrey Norton was duidelijk een belangrijke figuur in onze zaak: een advocaat! Dat belooft niet veel goeds. Wat was de aard van zijn relatie met Irène Adler, en waarom bezocht hij haar zo vaak? Was ze zijn cliënte, zijn vriendin of zijn minnares? Als cliënte had ze hem misschien de foto toevertrouwd om te bewaren. Als minnares was dat minder waarschijnlijk. Van het antwoord hing mijn plan af: zou ik doorgaan bij Briony Lodge? Of me richten op het kantoor van deze heer in de advocatenwijk?... Ik vrees dat ik u vervel met deze details, maar ik moet al mijn kleine moeilijkheden uitleggen als u een precies beeld van de situatie wilt krijgen.»

«Ik luister aandachtig.»

«Ik woog het voor en tegen af in mijn hoofd toen een huurkoets stopte voor Briony Lodge; er stapte een heer uit – een zeer knappe man, brunet, met een adelaarsneus en snor... Onmiskenbaar de man waarover gesproken was. Hij leek gehaast, riep de koetsier toe te wachten, en stormde naar binnen zodra het dienstmeisje opendeed: duidelijk alsof hij thuis was...

«Hij was een half uur binnen; ik zag hem door de ramen van de woonkamer heen en weer lopen; hij sprak geanimeerd en gebaarde wild. Haar had ik niet gezien. Plotseling kwam hij naar buiten; hij leek nog nerveuzer dan bij aankomst. Bij het instappen haalde hij een gouden zakhorloge tevoorschijn:

«— Rijden als de wind! riep hij. Eerst naar Gross & Hankey in Regent Street, dan naar de kerk St. Monica in Edgware Road. Een halve guinea om te drinken als u het in twintig minuten haalt!

«Ze reden weg. Ik vroeg me af wat te doen, of ik ze niet moest volgen, toen uit het laantje een elegant klein landauer tevoorschijn kwam; de koetsier had zijn jas half dicht, zijn das scheef; de tuigen staken uit de gespen; het landauer was nog

niet gestopt of zij sprong uit de hal en erin. Ik zag haar slechts in een flits, maar ik kan u verzekeren dat het een zeer mooie vrouw is, een gezicht waarvoor een man zich zou laten doden.

«— Naar de kerk St. Monica, John! riep ze. En een halve sovereign als u er in twintig minuten bent!

«Dat was te mooi om te laten schieten. Ik aarzelde: zou ik achter het landauer aan rennen en instappen, of me erachter verbergen. Op dat moment kwam een huurkoets aan. De koetsier keek twee keer naar de sjofele klant die hem wenkte, maar ik gaf hem geen tijd om na te denken, ik sprong erin:

«— Naar de kerk St. Monica! zei ik. En een halve sovereign als u er in minder dan twintig minuten bent!

«Het was vijf voor twaalf; natuurlijk was wat er gaande was zo klaar als een klontje.

«Mijn koetsier vloog ervandoor. Ik geloof niet dat ik ooit zo snel ben gereden, maar de anderen hadden een voorsprong. Toen ik aankwam, stonden de huurkoets en het landauer voor de deur, de paarden dampend. Ik betaalde mijn man en stormde de kerk in. Geen mens binnen, behalve mijn twee prooien en een priester in superplie die fel met hen discussieerde. Alle drie stonden ze voor het altaar. Ik liep langs een zijbeuk, alsof ik een luie toerist was die een kerk bezoekt. Plotseling draaiden de drie zich naar mij om, en Godfrey Norton rende op me af.

«— Goddank! riep hij. U bent precies wat we nodig hebben. Kom! Kom!

«— Waarvoor?

«— Kom mee, man! We hebben nog maar drie minuten om het legaal te maken.

«Ik werd half meegetrokken naar het altaar en voordat ik wist waar ik was, hoorde ik mezelf antwoorden mompelen die me in het oor werden gefluisterd; kortom, ik gaf mijn getuigenis over dingen waar ik niets van wist en was getuige bij een huwelijk tussen Irène Adler, ongehuwd, en Godfrey Norton, ongehuwd. De ceremonie was in een oogwenk voorbij; daarna werd ik gefeliciteerd door de bruidegom aan de ene kant, de bruid aan de andere, terwijl de priester tegenover me straalde. Ik geloof dat het de meest absurde situatie was waarin ik ooit heb verkeerd; toen ik eraan terugdacht, kon ik niet anders dan schaterlachen. Blijkbaar was er een vormfout in de huwelijksvergunning, de priester weigerde absoluut het huwelijk te voltrekken zonder getuige, en mijn verschijning spaarde de bruidegom waarschijnlijk het rondrennen door de straten op zoek naar een geschikte man. De bruid gaf me een sovereign als geschenk, die ik aan mijn horlogeketting wil hangen als aandenken aan deze gebeurtenis.»

«De zaak heeft een onverwachte wending genomen,» zei ik. «En daarna?»

«Welnu! Mijn plannen waren behoorlijk in de war. Alles wees erop dat het paar onmiddellijk zou vertrekken; er waren dus snelle en krachtige maatregelen nodig.

Maar bij de kerkdeur gingen ze elk een kant op: hij naar zijn wijk, zij naar haar villa.

«— Ik ga zoals gewoonlijk om vijf uur uit voor mijn ritje in het park, zei ze bij het afscheid.

«Ik hoorde niets meer. Ze scheidden, en ik ging mijn eigen maatregelen nemen.»

«Welke?»

«Een paar plakken koud rundvlees en een glas bier,» antwoordde hij terwijl hij belde. «Ik was te druk om aan eten te denken, en vanavond zal ik waarschijnlijk nog drukker zijn. Trouwens, dokter, ik heb uw hulp nodig.»

«Daar ben ik blij om.»

«Zou het u storen de wet te overtreden?»

«Helemaal niet.»

«Of het risico te lopen gearresteerd te worden?»

«Nee, als de zaak goed is.»

«O! De zaak is uitstekend!»

«Dan ben ik uw man.»

«Ik wist dat ik op u kon rekenen.»

«Maar wat wilt u precies?»

«Als mevrouw Turner het dienblad heeft gebracht, leg ik het uit. Nu,» voegde hij eraan toe terwijl hij zich tegoed deed aan de eenvoudige maaltijd die zijn huisbrouwster had gebracht, «moet ik met volle mond praten, want ik heb niet veel tijd. Het is bijna vijf uur. Over twee uur moeten we ter plaatse zijn. Juffrouw Irène, of beter gezegd mevrouw, komt om zeven uur terug van haar ritje. We moeten bij Briony Lodge zijn om haar te ontmoeten.»

«En dan?»

«Laat de rest aan mij over. Ik heb al voorbereid wat er moet gebeuren. Het enige punt waarop ik aandring, is dat u nergens ingrijpt, wat er ook gebeurt.»

«Ik blijf neutraal?»

«U doet helemaal niets. Er zullen waarschijnlijk wat kleine onaangenaamheden voor mij zijn. Meng u daar niet in. Het eindigt ermee dat ik het huis word binnengedragen. Vier of vijf minuten later gaat het raam van de woonkamer open. U moet dicht bij dat open raam staan.»

«Ja.»

«U moet mij in de gaten houden, want ik ben zichtbaar.»

«Ja.»

«En als ik mijn hand ophef... zo... dan gooit u wat ik u geef in de kamer en roept u tegelijkertijd “Brand!” Volgt u het?»

«Heel goed.»

«Er is niets verschrikkelijks aan,» zei hij terwijl hij een lang, sigaarvormig rolletje uit zijn zak haalde. «Het is een gewone rookbom; aan beide uiteinden zit een capsule die automatisch ontbrandt. Uw taak beperkt zich tot wat ik zei. Als u “Brand!” roept, zullen heel veel mensen het overnemen. Dan kunt u naar het einde van de straat lopen, waar ik u tien minuten later tref. Ik hoop dat ik duidelijk ben?»

«Ik moet niet ingrijpen, bij het raam gaan staan, uw signaal afwachten, dit ding naar binnen gooien, dan “Brand!” roepen, en u opwachten op de hoek van de straat.»

«Precies.»

«U kunt op mij rekenen.»

«Uitstekend! Het is bijna tijd dat ik me voorbereid op de nieuwe rol die ik ga spelen.»

Hij verdween in zijn kamer en kwam na een paar minuten terug als een vriendelijke, eenvoudige non-conformistische geestelijke. Zijn grote zwarte hoed, zijn wijde broek, zijn witte das, zijn sympathieke glimlach en zijn hele air van welwillende nieuwsgierigheid waren waardig aan een groter toneelspeler. Holmes veranderde niet alleen van kleding: zijn uitdrukking, zijn houding, zijn ziel leken zich aan te passen aan elke nieuwe rol. Het toneel heeft een geweldige acteur verloren, en de wetenschap een eersteklas logicus, toen hij zich specialiseerde in misdadigheden.

We verlieten Baker Street om kwart over zes en waren om tien voor zeven in Serpentine Avenue. Het werd al donker. De lantaarns waren net aangestoken toen we langs Briony Lodge liepen. Het huis kwam precies overeen met Holmes' beschrijving, maar de omgeving was niet zo verlaten als ik me had voorgesteld: integendeel, het was er levendig op een manier die je niet zou verwachten in een rustige zijstraat. Op een hoek stond een groep sjofele lieden te roken en te lachen; verderop een messenslijper met zijn wiel, twee wachtlopers die flirtten met een kinderjuffrouw; en enkele goed geklede jongemannen met sigaren in de mond slenterden over de straat.

«Ziet u!» merkte Holmes op terwijl we op en neer liepen langs de gevel van de villa. «Dit huwelijk vereenvoudigt de zaak eerder: de foto is nu een wapen met twee snijkanten. De kans is groot dat zij er evenmin prijs op stelt dat meneer Godfrey Norton hem ziet, als onze cliënt dat de prinses hem onder ogen krijgt. Maar waar vinden we hem?»

«Ja. Waar?»

«Waarschijnlijk draagt ze hem niet bij zich, want het is een cabinet-foto, te groot om een dame gemakkelijk in haar kleding te verbergen. Ze weet dat de koning haar een hinderlaag kan leggen en haar kan laten fouilleren, want hij heeft dat al twee keer geprobeerd. We kunnen er dus van uitgaan dat ze hem niet bij zich draagt.»

«Waar dan?»

«Ze kan hem in bewaring hebben gegeven bij haar bankier of haar advocaat. Die twee mogelijkheden bestaan, maar ik geloof er geen van beide. Vrouwen zijn van nature geheimzinnig en doen hun heimelijke dingen graag zelf. Waarom zou ze hem aan iemand hebben toevertrouwd? Ze kan terecht vertrouwen op haar eigen waakzaamheid, maar ze heeft redenen om politieke of andere invloeden te vrezen die op een zakenman kunnen worden uitgeoefend. Bovendien: onthoud dat ze besloten heeft hem binnenkort te gebruiken: de foto moet dus binnen handbereik zijn, in haar huis.»

«Maar het huis is twee keer overvallen!»

«Ach! De inbrekers hebben ernaast gegrepen...»

«Maar hoe gaat u zoeken?»

«Ik ga niet zoeken.»

«Dan...?»

«Ik zorg ervoor dat ze hem aan mij laat zien.»

«Ze zal weigeren!»

«Ze zal niet anders kunnen... Maar ik hoor het geratel van de koets; het is haar landauer. Volg nu precies mijn instructies.»

Terwijl hij sprak, draaiden de zijlantaarns van de koets de avenue in; het was een zeer elegant klein landauer! Het reed tot aan de deur van Briony Lodge; op het moment dat het stopte, schoot een van de loerende mannen toe om het portier te openen in de hoop een munt te krijgen; maar hij werd opzij geduwd door een ander die hetzelfde idee had. Een heftige ruzie ontstond; de twee wachtlopers kozen partij voor een van de vagebonden, en de messenslijper steunde de ander met stem en gebaar. Er werden slagen uitgedeeld, en in een oogwenk stond de dame die uit de koets was gesprongen midden in een verwarde vechtpartij van mannen die met vuisten en stokken sloegen. Holmes stormde ertussen om de dame te beschermen; maar juist toen hij bij haar was, slaakte hij een kreet en zakte ineen op de grond, met bloed op zijn gezicht. Toen hij viel, vluchtten de wachtlopers de ene kant op, de vagebonden de andere; de beter geklede omstanders, die hadden toegekeken zonder mee te doen, kwamen nu helpen bij de dame en de gewonde. Irène Adler, zoals ik haar nog steeds noem, was naar de trap gesprongen; maar ze bleef op de stoep staan kijken; haar prachtige silhouet straalde zachtheid uit onder het licht van de ingang.

«Is die arme man ernstig gewond?» vroeg ze.

«Hij is dood!» riepen verschillende stemmen.

«Nee, nee, hij leeft nog!» riep een ander. «Maar hij sterft voordat hij in het ziekenhuis is.»

«Wat een dappere kerel!» zei een vrouw. «Ze hadden de dame haar beurs en horloge afgepakt als hij niet had ingegrepen. Het was een bende, ja! Een gemene bende! Ah! Hij komt bij...»

«We kunnen hem niet op straat laten liggen. Mogen we hem bij u binnenbrengen, mevrouw?»

«Natuurlijk! Breng hem naar de woonkamer; daar staat een comfortabele rustbank. Deze kant op, alstublieft!»

Langzaam en plechtig werd hij naar binnen gedragen in Briony Lodge en neergelegd in de hoofdruimte: vanaf mijn post bij het raam zag ik alles. De lampen waren aangestoken, maar de gordijnen niet neergelaten, zodat ik Holmes op de bank zag liggen. Ik weet niet of hij op dat moment gewetenswroeging had, maar ik weet wel dat ik me nog nooit zo beschaamd heb gevoeld als toen ik zag wat een schitterend wezen de vrouw was tegen wie wij samenzwoeren, en toen ik getuige was van de gracieuze en vriendelijke zorg die ze aan de gewonde besteedde. Toch zou het verraad zijn – het zwartste verraad – aan Holmes als ik me niet aan mijn rol hield. Ik verhardde mijn hart en greep mijn rookbom. «Per slot van rekening», zei ik tegen mezelf, «doen we haar geen kwaad, en voorkomen we dat zij een ander schaadt.»

Holmes ging rechtop zitten, en ik zag hem bewegen alsof hij lucht tekortkwam. Een dienstmeid rende het raam open te doen. Op hetzelfde moment hief hij zijn hand: het signaal. Ik gooide de bom naar binnen en riep:

«Brand!»

Het woord was nauwelijks uit mijn mond of de hele menigte toeschouwers voor het huis nam het in koor over:

«Brand!»

Dikke rookwolken kolkten de woonkamer in en ontsnapten door het open raam. Ik zag schaduwen heen en weer rennen; toen hoorde ik Holmes' stem verzekeren dat het vals alarm was. Ik glipte door de menigte en liep naar de hoek van de straat. Na een minuut of tien voelde ik blij de arm van mijn vriend in de mijne en verlieten we het toneel. Hij liep snel en zwijgend; pas toen we een van de rustige straatjes inliepen die naar Edgware Road leidden, begon hij te spreken.

«U hebt uitstekend werk geleverd, dokter!» zei hij. «Het kon niet beter.»

«Hebt u de foto?»

«Ik weet waar hij is.»

«En hoe hebt u dat ontdekt?»

«Ze heeft hem aan mij laten zien, zoals ik had voorspeld.»

«Ik snap er niets van, Holmes.»

«Ik ben niet van plan mysterieus te doen,» antwoordde hij lachend. «De zaak was heel eenvoudig. U had natuurlijk wel door dat alle mensen op straat mijn medeplichtigen waren: ik had ze voor de avond gehoord.»

«Dat vermoedde ik... min of meer.»

«Toen de vechtpartij begon, had ik natte rode verf in mijn handpalm. Ik stormde toe, viel, drukte mijn hand tegen mijn gezicht en werd het zielige schouwspel dat u zag. Een oude truc.»

«Dat vermoedde ik ook!»

«Ze droegen me dus haar huis in; hoe had ze kunnen weigeren? Wat kon ze ertegen hebben? Ik werd in haar woonkamer gebracht, de kamer die ik verdacht. Het was of de woonkamer of haar slaapkamer, en ik was vastbesloten het te weten te komen. Ik werd op een bank gelegd, vroeg om frisse lucht, men moest het raam openen, en u kreeg uw kans.»

«Hoe hielp dat u?»

«Het was cruciaal! Wanneer een vrouw denkt dat haar huis in brand staat, drijft haar instinct haar ertoe naar het waardevolste voorwerp te rennen om het uit de vlammen te redden. Het is een volkomen onbedwingbare impuls, en ik heb er meer dan eens gebruik van gemaakt: in de zaak van Arnsworth Castle, en in het Darlington-substitutieschandaal. Een moeder rent naar haar kind; een ongehuwde vrouw naar haar juwelenkistje. Wat onze dame van vandaag betreft, ik was ervan overtuigd dat ze niets waardevollers in huis had dan wat wij zochten. Het alarm was perfect. De rook en de kreten zouden stalen zenuwen hebben gebroken! Ze reageerde schitterend. De foto zit in een nis in de muur achter een schuifpaneel, precies boven de beltrekker. Ze was er in een oogwenk en ik zag het voorwerp half uitgetrokken. Toen ik riep dat het vals alarm was, stopte ze hem terug, keek naar de rookbom, rende naar buiten, en ik zag haar niet meer. Ik stond op, maakte excuses en verliet het huis. Ik overwoog even de foto meteen mee te nemen, maar de koetsier kwam binnen; hij hield me scherp in de gaten: ik vond het wijzer geen risico te nemen – te veel haast zou alles hebben verpest!»

«En nu?» vroeg ik.

«Onze zoektocht is praktisch voltooid. Morgen ga ik haar bezoeken met de koning, en uzelf, als u ons wilt vergezellen. We worden naar de woonkamer gebracht om op de dame des huizes te wachten; maar waarschijnlijk vindt ze bij haar komst noch ons, noch de foto. Zijne Majesteit zal ongetwijfeld tevreden zijn hem met eigen handen terug te krijgen.»

«En wanneer bezoeken we haar?»

«Om acht uur 's ochtends. Ze is dan nog niet opgestaan en aangekleed, zodat we vrije hand hebben. Bovendien moeten we snel zijn, want dit huwelijk kan haar gewoonten en levensstijl radicaal veranderen. Ik ga de koning telegraferen.»

We waren in Baker Street en stonden voor de deur. Holmes zocht zijn sleutel in zijn zakken toen een voorbijganger hem toeriep:

«Goedenacht, meneer Sherlock Holmes!»

Er liepen meerdere mensen op de stoep; het groet leek echter te komen van een slanke jongeman die snel voorbijliep.

«Die stem ken ik,» zei Holmes terwijl hij de zwak verlichte straat inkeek. «Maar wie diable was dat?»